

**Sociologie:
Concepte, Teorii, Fundamente**

Ediția a II-a revizuită și adăugită

ELENA NEDELCU

**Sociologie:
Concepte, Teorii, Fundamente**

Ediția a II-a revizuită și adăugită

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Tehnoredactare: Ameluța Vișan
Coperta: Angelica Badea

Copyright © 2009
Editura Universitară
Director: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33,
Sector 1 , București
Tel./Fax: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

EDITURĂ RECUNOSCUTĂ DE CONSILIUL NAȚIONAL AL CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR (C.N.C.S.I.S.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NEDELCU, ELENA

Sociologie : concepte, teorii, fundamente / Elena
Nedelcu. - Ed. a 2-a, rev. - București : Editura Universitară,
2009

Bibliogr.
ISBN 978-973-749-734-5

316

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Universitare

Distribuție: tel/fax: (021) 315.32.47
(021) 319.67.27
comenzi@editurauniversitara.ro

ISBN 978-973-749-734-5

CUPRINS

I. APARIȚIA SOCIOLOGIEI CA ȘTIINȚĂ	7
1. Contextul epistemologic și social istoric	7
2. Întemeietorii sociologiei	9
II. PROBLEMATICA SOCIOLOGIEI. LOCUL SOCIOLOGIEI ÎN ANSAMBLUL ȘTIINȚELOR SOCIO-UMANE	15
1. Problematika sociologiei	15
2. Sociologia comună și sociologia științifică	17
3. Sociologia și sistemul științelor	18
III. TEORII SOCIOLOGICE CONTEMPORANE	28
1. Teorii macrosociale	28
1.1. Perspectiva structural-funcționalistă	28
1.2. Teoria conflictului	30
2. Teorii ale micronivelurilor	32
2.1. Interacționismul simbolic	32
2.2. Etnometodologia	34
2.3. Teoria schimbului	35
IV. METODE DE CERCETARE SOCIOLOGICĂ	37
1. Etapele investigației sociologice	37
2. Metode de culegere a datelor empirice	40
3. Importanța și dificultățile cercetării sociologice	46
V. PERSPECTIVA SOCIOLOGICĂ ASUPRA CULTURII	52
1. Cultura –concept fundamental în sociologie	52
2. Componentele culturii	53
4. Distincția dintre: cultură “reală” și “ideală”. Raportul: cultură și libertate	59
4. Relativism și etnocentrism cultural	60
5. Coordonate ale spiritualității românești	65
V. SOCIALIZAREA	68
1. Delimitări conceptuale: socialitate, sociabilitate, socializare	68
2. Determinările comportamentale	70
3. Perspective teoretice privind socializarea	72
4. Tipuri de socializare	76
5. Agenții socializării	79
6. Persuasiunea coercitivă	80

VII. STATUT ȘI ROL – ELEMENTE ALE STRUCTURII SOCIALE. TIPURI DE SOCIETĂȚI	84
1. Structura socială și elementele sale. Conexiunea status-rol.	84
2. Teorii despre tipurile de societate	96
VIII. GRUPURILE SOCIALE	100
1. Ce este grupul social. Tipuri de grupuri	100
2. Cum se formează grupurile. Normele și structura de grup	104
3. Procesele grupului	107
4. Conducerea și luarea deciziei în grup	111
IX. ORGANIZAȚIILE ȘI BIROCRAȚIA	115
1. Conceptul sociologic de organizație. Natura birocrăției.	115
2. Birocrație și democrație	118
3. Direcțiile dezvoltării birocrăției	120
4. Concluzii privind avantajele și dezavantajele birocrăției.	121
5. Trecerea de la ierarhii la rețele	122
X. CONTROLUL SOCIAL ȘI DEVIANȚA	125
1. Controlul social: definiții, forme de manifestare	125
2. Criterii de definire a fenomenului devianței	128
3. Teorii despre devianța	132
5. Statistica criminalistică	138
XI. STRATIFICARE ȘI MOBILITATE SOCIALĂ	141
1. Delimitări conceptuale	142
2. Casta și clasa – forme ale stratificării sociale	143
3. Teorii despre stratificarea socială	145
4. Perpetuarea sistemului stratificării	147
5. Mobilitatea socială	151
XII. FAMILIA	160
1. Rudenia, familia, căsătoria	160
2. Perspectiva multiculturală asupra familiei	161
3. Funcțiile familiei	164
4. Familia contemporană	166
5. Viitorul familiei. Forme alternative la căsătorie	168
XIII. POLITICA ȘI STATUL. CULTURA POLITICĂ ȘI SOCIALIZAREA POLITICĂ	172
1. Autoritarism, autoritate, putere	172
2. Tipuri de regimuri politice: democrație, autoritarism, totalitarism.	177
3. Cultură politică și cultură civică	180
4. Rolul socializării politice în formarea culturii politice	187
5. Socializarea politică în România	193
BIBLIOGRAFIE	197

I. APARIȚIA SOCIOLOGIEI CA ȘTIINȚĂ

1. Contextul epistemologic și social istoric

A. *Obiectul sociologiei*

Din punct de vedere etimologic, termenul de *sociologie* vine din latinescul *socius* (tovarăș, asociat) și grececul *logos* (științe, teorie) și a fost menit să înlocuiască termenul de “fizică socială”, utilizat de gânditorul francez Saint-Simon. Cel care decide realizarea acestei substituiri este A. Comte – ulterior numit “părintele” sociologiei: “ Consider că trebuie să îndrăznesc a folosi de acum acest termen nou “sociologie”- echivalent expresiei mai vechi de fizică socială, pentru a putea arăta printr-un singur nume această parte complementară filosofiei ... care se referă la studiul pozitiv al totalității legilor fundamentale proprii fenomenelor sociale”¹.

Într-o primă aproximare, sociologia este știința despre societate. Ea descrie și explică fenomenele și procesele ce intervin în colectivitățile umane. Este un proiect menit să studieze relațiile interumane, modul în care oamenii reușesc să trăiască împreună.

B. *Premisele epistemologice.*

„Apariția sociologiei ca știință a fost pregătită și de dezvoltarea cercetării experimentale din domeniul științelor exacte (fizică, chimie, biologie). Acestea au deprins spiritul cu analiza obiectivă și controlul faptelor și au determinat atitudinea științifică a cercetătorului”².

Dezvoltarea științelor naturii a generat constituirea unui model exemplar de știință ale cărui presupoziii fundamentale erau: obiectul științei îl constituie faptele reale din domeniul cercetării; știința urmărește să descopere legile care guvernează apariția și dinamica fenomenelor; știința trebuie să aibă o funcție descriptiv-explicativă; știința trebuie să fie compusă atât din teorie cu funcție explicativ-predictivă, cât și din metodologii de descriere și de prelucrare a faptelor, de construire a teoriilor și testare a acestora.

Putem spune că momentul în care a început aplicarea pe scară largă a metodelor de cercetare științifică utilizate de științele naturii la analiza fenomenelor sociale marchează constituirea sociologiei ca știință.

Pentru apariția unei teorii sociologice științifice încă o condiție epistemologică s-a dovedit a fi necesară și anume, eliberarea ei de modelul filosofic-speculativ de a aborda realitatea. Socialul era tratat ca o simplă obiectivare mai mult sau mai puțin distorsionată a ideilor, concepțiilor, prejudecăților indivizilor. Era necesară abordarea lui dintr-o altă perspectivă, ca fapt social cu existență autonomă, obiectivă, guvernată de legi obiective. Cel care a formulat un astfel de proiect, așa cum am văzut, a fost A. Comte (1838). Noua știință trebuie să se bazeze pe observații, să subordoneze teoria științifică, faptelor. Fenomenele sociale trebuiau explicate prin ele însele, prin interdependența lor obiectivă, nu făcându-se apel la conștiința autorilor lor. Cel care a răspuns acestei exigențe a fost E. Durkheim.

Cu alte cuvinte, putem spune că sociologia spre deosebire de filosofie a fost interesată încă de la începuturile ei nu de cum ar trebui să fie realitatea, ci de cum este ea în mod efectiv. Sociologia s-a eliberat de modul tradițional, normativ-speculativ de abordare a realității, propunând o abordare descriptiv-explicativă a acesteia. Dezvoltarea modelului de știință în sociologie a inversat raportul normativ-explicativ ducând în cele din urmă la discreditarea metafizicii, a discursului său prea vag și a problematicii sale prea vaste.

C. Premise social-structurale

O societate preocupată de realizarea reformelor sociale, o societate care se întreabă cum se poate organiza astfel încât să poată evita crizele, catastrofele sociale, are nevoie de sociologie și creează condițiile apariției ei. Sociologia era chemată să răspundă la aceste întrebări, să dea soluții pentru revenirea la ordine, pentru redobândirea echilibrului social. Această opțiune a sociologiei pentru activism social este sintetizată de A. Comte în celebra sa formulă, „Savoir pour prévoir pour pouvoir”.

Societatea capitalistă, începând cu a doua jumătate a secolului XIX și continuând cu secolul XX, a constituit un cadru extrem de prielnic dezvoltării sociologiei. Dezvoltarea rapidă și maturizarea structurală a capitalismului a creat numeroase și complexe probleme ce nu puteau fi soluționate automat de mecanismul economiei de piață: sărăcia, urbanizarea, rata înaltă a delincvenței, integrarea emigranților. În aceste condiții, dezvoltarea studiilor sociologice în secolul XIX, așa cum constata Edward Shils, a manifestat o accentuată preferință pentru săraci, marginalizați, emigranți, prostituate, femei părăsite, copii ilegitiți, delincvenți și pentru soluționarea non-represivă a conflictelor sociale în scopul creșterii gradului de integrare socială și îmbunătățire a condițiilor de viață a grupurilor marginale.

În anii '30 ai secolului XX, prin perfecționarea sistemului economic și politic al societății capitaliste, sociologia intră într-o nouă etapă a dezvoltării sale prin contribuții aduse de două din ramurile sale și anume, sociologia industrială (ale cărei studii urmăresc creșterea eficienței întreprinderilor) și sociologia politică (preocupată de realizarea unei analize pertinente asupra electoratului).

D. Apariția sociologiei ca obiect de studiu

Sociologia ca obiect de studiu pătrunde în universități relativ târziu. Ea apare mai întâi ca direcție de specializare în cadrul unui departament de cercetare din cadrul Universității din Chicago în 1892.

Predarea efectivă a disciplinei sociologie începe în 1906, la Universitatea din Paris, universitate la care E. Durkheim devine profesor din 1913. Prima catedră de sociologie ia ființă în 1906 la London School of Economics (Anglia).

Sociologia pătrunde în universitățile din Germania după primul război mondial (fiind apoi suspendată de regimul nazist) și în țările scandinave abia după cel de al doilea război mondial.

În România interbelică, sub coordonarea lui Dimitrie Gusti, sociologia a fost considerată ca "știință a națiunii" chemată să realizeze un amplu program de reforme sociale. Școala sociologică de la București (întemeiată de sociologul mai sus amintit 1920-1947) a continuat și perfecționat cercetarea monografică tradițională, bucurându-se de un mare prestigiu național și internațional.

Datorită politicii anticulturale a anilor '50, sociologia a fost discreditată ca știință, tradițiile sociologice naționale fiind blamate sau ignorate.

După 1965 au fost reluate cercetarea și învățământul sociologic românesc, încercându-se la un moment dat înregimentarea lor politico-ideologică. Din 1977 și până în 1990 învățământul sociologic a fost suspendat.

2. Întemeietorii sociologiei

Sociologia ca știință a apărut relativ târziu: în deceniile 3-4 ale secolului XIX însă cu mult înainte de această dată numeroși gânditori au fost preocupați de studierea proceselor și a instituțiilor sociale, a elementelor constitutive ale vieții sociale. Din gândirea filosofilor, economiștilor, istoricilor s-au desprins în decursul veacurilor fragmente care încet, încet au alcătuit o matcă comună, constituind în cele din urmă o știință socială de sine stătătoare, cu obiect, metode și rezultate proprii.

Mulți gânditori apreciază că *Aristotel* (384 î. Hr.) cu celebra sa formulă "zoon politikon" poate fi considerat ca fondator sau măcar precursor al sociologiei. Un dialog imaginar între Platon și Aristotel ar putea rezuma opoziția dintre preocuparea pozitivistă a sociologiei și preocuparea normativă a

filosofiei. Plecând de la un anumit număr de idei *a priori* despre valorile și idealurile omului, Platon “a construit” o cetate, care trebuia să permită oamenilor să realizeze acest ideal. Aristotel urmând o metodă exact opusă studiază cu minuțiozitate constituirea diferitelor cetăți ale lumii elene și le face o tipologie, încercând să înțeleagă adevăratul lor spirit. El pornește deci de la descrierea realității sistemelor politice pe care le analizează pentru a stabili concluziile. Ori ca principiu, acest demers este cel al sociologului contemporan.

Mai târziu, în epoca medievală, marile spirite s-au plasat deliberat în perspectivă platoniciană: *Sf. Thomas* “construie” cetatea lui Dumnezeu și *Th. Morus*, cetatea ideală (Utopia). Trebuie să așteptăm până în secolul al XVIII-lea pentru a putea constata reluarea perspectivei empirice și pozitivistice a lui Aristotel. Mai multe puncte de vedere (Raymond Aron ș.a.) susțin că *Montesquieu* este cel dintâi gânditor care creează o operă sociologică. În lucrarea sa, *Considerații asupra măreției și decadenței romanilor* el încearcă să înțeleagă cum o civilizație crește, ajunge la apogeul său și apoi intră în declin și moare: problemă de istoria filosofiei, pe care el o pune însă în termeni de sociologie istorică. În faimoasa lucrare *Despre spiritul legilor* (1748) el nu descrie regulile pe care societatea încearcă să le impună oamenilor ci urmărește să înțeleagă “spiritul” lor, relațiile care există între ele, conduita oamenilor și structura societății. Acestea sunt, prin definiție, probleme sociologice. Montesquieu încearcă să înțeleagă chiar și diversitatea temperamentelor în funcție de climă, veche problemă aristotelică pe care geografi și-au pus-o la sfârșitul secolului XIX și pe care sociologii și psihologii și-o pun la ora actuală, în termeni de personalitate socială.

Cel care a dat numele sociologiei și care este unanim recunoscut ca fondator al sociologiei ca știință este *Auguste Comte* (1798-1857). El susține că există un fenomen social așa cum există și unul fizic numind “fizica socială”, sociologie. În concepția sa, “grupurile au o viață, o evoluție și o disoluție”. Ele pot fi privite din punct de vedere static: prin analiza structurii lor, a organelor care o compun. Descrierea lor va forma prima parte a studiului sociologic și se va chema “statică socială”. O a doua parte se va ocupa cu funcțiunile, cu activitatea socială, cu evoluția și transformările succesive pe care le-au înregistrat colectivitățile de-a lungul istoriei. Aceste capitole vor constitui, „Dinamica socială” (*Discours sur l'esprit positif*, 1844).

Auguste Comte face parte din marile spirite ale secolului al XIX-lea care aveau ambiția de a cuprinde într-o privire trecutul, prezentul și viitorul umanității într-o viziune oarecum profetică, să facă o sinteză totală a omului. Pentru el sociologia este un fel de «evanghelie pozitivă» misiunea lui fiind de a o propovădui.

Științele umaniste în general și instituțiile, precizează fondatorul sociologiei, sunt supuse legii celor trei stări: teologică, metafizică și pozitivă..

Sociologul român Mihai Ralea evidențiază inconvenientul sociologiei comtience, faptul că fenomenul social este gândit ca fiind același pretutindeni.,„Societatea la care se gândește Comte este umanitatea, una și aceeași în toate părțile, un fel de grup abstract matematic. Sforțările sociologiei de mai târziu vor fi să arate că există o mulțime de tipuri de societăți (...). Sociologia trebuie să le observe, să le studieze, să le clasifice”³.

Charles Alexis de Tocqueville (1805-1859) numit de Henri Mendras *al treilea mare sociolog al secolului XIX*, demonstrează o rigoare metodologică cu adevărat modernă în studierea democrației americane și a Vechiului Regim francez. Timp de trei ani, el a studiat funcționarea la nivel local a societății americane și a surprins „regularități” ce păreau a fi spiritul profund al acelei societăți. În concluzie, el a elaborat câteva presupoziii verosimile cu privire la viitorul acestei societăți care va fi *mutatis mutandis* cel al societății occidentale.

Gândirea sociologică ulterioară a apreciat că analizele profunde și veritabile realizate de Tocqueville constituie o adevărată capodoperă sociologică valabilă și azi, iar cartea sa *Despre democrație în America* (1835-1840) rămâne o lucrare de referință pentru înțelegerea societății americane. În lucrarea mai sus amintită el încearcă să demonstreze asemănările și deosebirile dintre Franța, Marea Britanie și SUA în privința modului de transformare a societăților democratice. Descrie tipul ideal al omului democratic dezvoltându influența egalității sociale asupra ideilor și sentimentelor sale. În același timp, subliniază efectele ambigue ale individualismului și indică pericolul exagerării cultului individului.

Fr. Le Play, foarte apropiat de noi prin gustul său pentru cercetarea concretă a realității cotidiene, a făcut „anchete de teren”, monografiile ale familiilor din întreaga lume. Din nefericire, din descrierea minuțioasă a acestor numeroase familii, el nu a realizat o teorie, ci numai o simplă confirmare a doctrinei sale social-catolice și conservatoare. El a conchis că familia originară, „matcă” (matriarhatul) era superioară familiei patriarhale. Se remarcă la acest excelent observator al realității sociale tentativa de a trece întotdeauna direct la o atitudine normativă, de a cataloga ceea ce observă ca fiind bun sau rău.

În cazul lui Le Play, observarea faptelor a condus la consolidarea doctrinei și ideilor sale preconceptuate. Ea ar fi trebuit de fapt, să-l conducă la o elaborare teoretică menită să permită înțelegerea faptelor și eventual, prevederea lor.

Herbert Spencer (1820-1903) continuă și dezvoltă opera sociologică a lui A. Comte, cunoscând în timpul vieții o celebritate deosebită. Lucrarea sa, *Principii de sociologie* constituie primul efort de construcție sistematică a unei

teorii sociologice. Dorind să înțeleagă mai bine societatea, el a comparat-o cu un organism biologic, înscriindu-se astfel în viziunile organiciste și funcționale. Cu toate că astăzi ele par naive, continua să constituie încă una dintre tentațiile de care sociologul modern trebuie să se apere.

În opinia sa, putem asemăna societatea cu corpul unui animal uriaș, grupurile cu organele corpului și indivizii cu celulele. Criticii lui H. Spencer evidențiază lipsa de fundament științific a acestei comparații: în timp ce indivizii au individualitate, celulele nu au; cu cât societatea este mai complexă, mai diferențiată, cu atât indivizii au mai multă autonomie; celulele, dimpotrivă, au autonomie cu cât organismul este mai simplu.

Distanțându-se de A. Comte, H. Spencer a încercat să studieze societățile în mod comparativ utilizând bogate materiale furnizate de etnografie. De la el au început cercetările moderne asupra societăților primitive (sălbatic), care erau mai lesne de cercetat, cel puțin din două motive: erau mai simple, deci mai ușor observabile și evoluau mai încet decât societățile civilizate. De la Spencer a devenit evident că societățile umane sunt foarte variate.

În altă ordine de idei, Spencer a aplicat ideea „supraviețuirii celor mai puternici” la studiul schimbării societăților, susținând că dacă guvernul nu ar interveni societatea s-ar debarasa de „neputincioși”, permițându-le doar celor mai buni să supraviețuiască și să se reproducă.

Multe puncte de vedere susțin că cel mai mare sociolog al secolului XIX a fost **K. Marx** (1818-1883). Analiza pe care el o face capitalismului englez al secolului XIX este, fără îndoială, o analiză sociologică profundă și pertinentă și toate lumea recunoaște acest lucru. „Atunci însă când Marx pretinde că din această analiză poate extrage legi generale ale istoriei ce permit înțelegerea evoluției societăților trecute și prevederea viitorului oamenilor, dezbaterile alunecă în desuetudine. Marx nu a fost numai sociolog, numai om de știință ci și profet: el a pretins aplicarea teoriei extrase dintr-o anchetă limitată la o societate particulară, la evoluția umanității în ansamblul ei”⁴. Explicarea pe care el o dă istoriei este discutabilă iar previziunea viitorului s-a dovedit a fi falsă.

K. Marx a fost preocupat de studierea structurilor și proceselor sociale, urmărind ca și Comte realizarea unei societăți mai bune, mai drepte, mai umane. El a încercat să explice mișcările societății prin determinismul economic și tehnologic, susținând că „legile” fundamentale ale istoriei ar putea fi găsite în structura economică a societății. În viziunea lui, societatea este divizată în două clase: cei care posedă mijloacele de producție, cu alte cuvinte mijloacele de producere a bogăției (bogații) și cei care sunt lipsiți de mijloacele de producție, care nu posedă decât propria lor forță de muncă (săracii). Această diviziune duce în mod inevitabil la „conflictul de clasă”. Istoria, conchide Marx, este istoria luptei de clasă.

Marx nu conferă o conotație negativă conflictului, considerându-l mai degrabă ca mijloc de progres atâta vreme cât el provoacă trecerea la o societate structural mai bună comparativ cu cea anterioară. Tezele lui Marx au fundamentat teoria școlii sociologice a conflictului.

Influența lui K. Marx în sociologie a fost puternică și este resimțită și astăzi.

Sub influența lui Comte și Spencer, sociologul francez **E. Durkheim** a fost preocupat cu precădere de ceea ce ține societatea laolaltă, de ordinea socială. El a studiat funcțiile îndeplinite de elementele constitutive ale societății în menținerea coeziunii sociale, concentrându-se asupra importanței opiniilor și valorilor, a “conștiinței colective” și a ritualului colectiv. Problema integrării constituie un concept cheie în opera lui Durkheim, ce traversează de la un capăt la altul toate cercetările pe care le-a efectuat. În vechea societate, mai simplă și mai puțin specializată, oamenii erau legați între ei datorită asemănărilor, prin ceea ce el numește “solidaritate mecanică”. În societățile mai complexe și diferențiate, indivizii și-au asumat sarcini specializate, fapt ce a creat un sistem de interdependențe în cadrul căruia, fiecare depindea de celălalt, completându-se reciproc. Acest tip de legătură a fost numit de Durkheim “solidaritate organică”.

În concepția lui Durkheim, rostul sociologiei este să studieze “faptele sociale”. Ele alcătuiesc obiectul exclusiv al sociologiei. Faptul social este exterior individului în sensul că nu este nici de natură “organică”, biologică și nu este nici individual (ceea ce l-ar plasa în domeniul psihologiei). El are un caracter coercitiv, forțând comportamentele indivizilor să se conformeze la valorile și normele sociale. Ironia sau răceala cu care este întâmpinat cineva care nu se îmbracă după obiceiul locului sunt forme ale constrângerii.

Forța coercitivă – în viziunea sociologului francez – acționează precum aerul: individul o simte doar atunci când acționează împotriva ei. În acest înțeles, constrângerea nu suprimă libertatea individuală.

Max Weber (1864-1920) domină sociologia germană de la sfârșitul secolului trecut. Mai mult decât atât, el exercită o influență uriașă asupra sociologiei contemporane.

Weber așează în centrul teoriei sale ideea de acțiune socială și manifestă un interes deosebit față de valorile, opiniile, intențiile care ne ghidează comportamentul. Studiul său cel mai cunoscut este “*Etica protestantă și spiritul capitalismului*” (1920). Pentru a înțelege comportamentul oamenilor – susține el – nu trebuie să neglijăm concepțiile lor asupra lumii, credințele lor religioase. Marele sociolog leagă nașterea capitalismului de valorile și atitudinile protestantismului – fără să pretindă însă existența unei cauzalități absolute în cadrul acestui raport.

Weber a adus o prețioasă contribuție la dezvoltarea metodologiei sociologice. El a militat pentru eliminarea preferințelor, a prejudecăților în procesul cercetării sociologice. Cu alte cuvinte, este adeptul unei sociologii „în afara valorii”, a „neutralității axiologice”. Autorul distinge între raționamente de valoare și raționamente științifice susținând ca sociologia trebuie să opteze pentru acestea de pe urma.

Weber concepe tipul ideal cu scopul de a identifica și explica științific cauzele activităților sociale. Tipul ideal este conceptul unui fenomen care cuprinde elementele sale esențiale și cu care fenomenul lumii reale ar putea fi comparat.

Analiza birocrăției, a structurii și funcțiilor sale și a legitimității puterii constituie baza conceptuală a științelor politice și a teoriei organizației, uimind și azi prin actualitatea lor.

Dacă la K. Marx economia joacă un rol determinant, la M. Weber ea constituie doar unul dintre factorii importanți care influențează viața socială. El acordă o mare importanță statutului social obținut din caracteristicile personale sau stimă și putere politică.

În timp ce Marx considera ideile rezultat al structurii sociale (în ultimă instanță, structura economică determinând structura socială și mai departe suprastructura), Weber consideră ideile cauza schimbării structurilor. Amândoi, deși în maniere diferite, pun accentul pe schimbarea societății, distanțându-se astfel de viziunea structural-funcționalistă.

Note:

1. A. Comte, *Cours de philosophie positive*, vol. IV, Paris, 1908, p. 185.
2. P. Andrei, *Sociologie generală*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1936, p. 46.
3. Mihai Ralea, *Introducere în sociologie*, Buc., ed.2., 1944, p. 32.
4. Henri Mendras, *Elements de sociologie*, Paris, P.U.F., 1969, p. 39.